هەڵبژاردن دەبێ چی بگۆڕێ؟..
ریبوار یاسین فتاح

هەڵبژاردن هیچ واقعێکی کوردستان ناگۆڕێ، خراپتری دەکات.
هەڵبژاردن لە کوردستان چی ناگۆڕێ؟

هەمان چینی سیاسی، کە لە ١٩٩١ەوە، دەسەڵاتی لە دەستدایە دەمێنێتەوە، بەبێ بەشداریکردن، ئەم چینە هەمیشە لە هەڵبژاردندا دەیبەنەوە، پارێزراون و لەسەروو دەنگ و خواستی خەڵکەوەن. هەڵبژاردن تەنیا بۆ گۆڕینی ئەندامانی پەڕلەمانە نەك بۆ دەستاودەستکردنی ئاشتیانەی دەسەڵات. دەنگ بە هەرچ کەسێك بدەن، تەنیا دوو بنەماڵە دەردەچێ. بۆ پەڕلەمانیش کۆمەڵێك بودەڵەی حزبی دادەنرێ.

پارتی و یەکێتی هەڵبژاردن ببەنەوە و نەیبەنەوە پەڕلەمان، دەسەڵاتی دادوەری و حکومەت داگیر دەکەن. خۆ گەر لە ئاستی قانونی کەمتر دەنگیان هێنا، لەگەڵ گروپێکی دیکەی نێو پەڕلەمان، ڕێکدەکەون.

یەکێتی پابەند نابێ بە دەوڵەتەکەی بەرزانی هەولێرەوە و خۆیان لە سلێمانی دەوڵەتەکەی تاڵەبانی بەردەوام دەکەن.

پەڕلەمان شوشەیەکی تەماوەیە تا حوکمی داپڵۆسەر و گەندەڵی پارتی و یەکێتی جوان بکات. پارتی هەمیشە کۆنترۆڵی پەڕلەمانی کردووە، بە پووڵ، پۆست و تۆقاندن. گەر پەڕلەمان بە پلانی ئەمان نەڕۆیشت، دەرکی خۆ دادەخەن.

گریمانە: گەر یەکێك لە پارتی یان یەکێتی بە تەنیا هەموو دەنگی پەڕلەمان بهێنن، دەسەڵاتی ئەم لایەنە سنووری پێڕاینی دەگۆڕەی بە نابەزێ.

دەسەڵاتی دادوەری لەژێر پێی حزبدا دەبێ و دەستگای تەقەنەری وەك دژەتیرۆر، پاراستن، زانیاری، ئاسایش، پاسەوانی ئەم و ئەو سەرکردە و هەموو هێزی چەکدار لە جێی دەسەڵاتی دادوەری کارا دەبن. دادوەر لە باشترین حاڵەتدا، فرمانبەری گچکەی حزبە، دەست لەسەر سنگ ڕاوەستاوە بۆ فەرمان، بەشکەیە و بودەڵە. ڕفاندنی کوڕ و کچی کورد بە جێی نادیار و بەبێ پێڕەوەی هیچ قانونێك بەردەوام دەبێ، بەبێ

ئەوەی مافی گشت یان دادوەر بێتەجواب.

پارتی و یەکێتی بەردەوام دەبن لە کۆنترۆڵی خەڵکدا بە میلیشای حزب، کە هەموو هێزی چەکداری کوردستانە؛ هەروەک بەردەوام دەبن لە تێکشکان و سووککردنی دەستگا و پۆستی دەوڵەت؛ ئامانج ئەوەیە خۆیان بە سەروەر و پیرۆز بهێڵنەوە، نەک دەوڵەت. چارەسەری هەموو کێشەیەکی خەڵک لەلای دەستڕۆشتووی حزب دەبێ، دەستگای دەوڵەت بە بێکەڵک و داڕماو درێژەی دەبێ.

وەزارەت ئازاد نابێ لە بڕیاردان و پلانداڕشتندا؛ وەزیر فرمانبەری سەرەکی حکومەتە. مەرجەعی بڕیاری ئەمیش بنەماڵەیە، کە ڕژێمی دەرەکی کۆنترۆڵی دەکات. تەنانەت فەرمانی وەزارەتیش دەبێ سەرەک ئیمزای بکات، نەک وەزیر؛ ئەم دەبێ لە تایبەتمەندی خۆیدا بەشداری داڕشتنی سیاسەتی دەوڵەت بێ، نەک لە ئۆفیسدا دابنیشێ خزمەتخوازی ببینێ. ئەمە کاری فرمانبەرێکی خوارەوەیە و سووککردنی پۆستی وەزیرە.

خەزێنەی هەرێمی کوردستان بە بەتاڵی دەمێنێتەوە و وەزیری دارایی ئاگاداری داهات و خەرجی حکومەتی هەرێم نابێ. هەرچی داهاتی هەرێمە دەچێتە لای حزب و تاریکی لە کۆکردنەوەی داهات و خەرجکردندا بەردەوام دەبێ. زنجیرە درامای “موچەی عێراق” لەگەڵ زنجیرە درامای “درەنی تورک” درێژەیان دەبێ. هیچیان چارەسەر ناکرێن.

سەرەکی حزبەکان لەگەڵ ئەوەی هەڵنەبژێراون و بەشداری هەڵبژاردن ناکەن، هەموو دەسەڵاتێکیان بەدەست دەبێ. جگە لە گەمەی سیاسی، هەرگیز گوێت لە سەرکردەیەک نابێ باسی خەمی خەڵک و چارەسەری کێشەیان بکات. ئەمان خەڵک بە مەڕ و موریدی خۆیان دەزانن.

هەولێر بە داگیرکراوی دەمێنێتەوە و پارتی هەر کەس و لایەنێک بە نەیار بزانێ، نایەڵێ بچێتە هەولێرەوە جا با سەرەکی پەرلەمان، وەزیر یان ئەندامی مەکتەبی سیاسی یەکێتیش بێ. پارتیش هەرگیز لە سەفارەت زیاتری لە سلێمانی نابێ، باشترین سیاسەت بۆ دابەشکردنی کوردستان و دوورخستنەوەی هەموو دەرفەتێکی دامەزراندنی دەوڵەتی کوردستان.

هەرێمی کوردستان بە دابەشکراوی دەمێنێتەوە و ئاسۆی دامەزراندنی دەسەڵاتی نێوەند و یەکێتی دانیشتوان نابینرێ. بە پێچەوانەوە، پارتی و یەکێتی کار بۆ ڕیشاڵکردنی دانیشتوانی هەرێم دەکەن، کە تەنیا ڕێی حکومڕانیانە. ئەمە سیاسەتی ڕژێمی ناوچەکە، پارتی و

یەکێتی جێبەجێی دەکەن.

پارتی و یەکیتی لەژێر کۆنترۆڵی ڕژێمی تورك و فارسدا دەمێننەوە. بگرە بڕیاری سەرەکی لەو هەرێمدا لە تاران و ئەنکەرەوە دەدرێ، دوو حزب تەنیا جێبەجێکارن.

هەرچ کاتێك پارتی و یەکێتی بوون بە دوو حزبی هاوچەرخ و سەرکردەیان گۆڕی و کوڕ جێی بابی نەگرتەوە و پوور و مام نەبوون بە سەرکردە، ئەوا باوەڕ بە دەستاودەستی دەسەڵات دەکەم. گەر ئەو حزبانەی دەسەڵات پێکدەنن، خاوەن میلیشیا بن و سەرکردایەتی حزب هەرگیزای هەرگیز نەگۆڕێن، بۆچی دەتوانن، هەرێمەکی سیڤڵ و دیمکرات دابمەزرێنن.

بە کورتی، هەڵبژاردنی هەرێمی کوردستان کۆمەڵێك گەندەڵ دەخاتە پەرلەمانەوە، ڕووی قانونی دەدات بە دەسەڵاتی داپڵۆسەری پارتی و یەکێتی. دوای چوار ساڵ بە مووچەیەکی خەیاڵی خانەنشین دەکرێن. پەرلەمان گرفتەکی گەورەی کوردستانە، لە کۆمەڵگەی نەودەوڵەتیدا، هەرەم بە دیمکرات دەردەخات. هەڵبژاردن تەنیا پڕۆسەیەکە، دیمکراتیەت دەستگایە، کولتوورە، پرۆسە و پرۆسیجەرە و زۆر شتی دیکە بنەماین.

دوای هەڵبژاردن داگیرکرنی موڵکی گشت و کاولکردنی کوردستان بە بەرژەوەندی حزب و بنەماڵە بەردەوام دەبێ.

لەگەڵ ڕێزی
ریبوار یاسین فتاح